هویت داده‌ها در مطالعه‌های بیم سنجی

رحیم محمودوند
عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینا

اولین همایش ملی هوش مصنوعی و محاسبات نرم در علوم انسانی، دانشگاه علامه طباطبایی
۲۹ و ۳۰ آبان ۱۳۹۸

فهرست مطالب

- مقدمه
- بیم سنجی
- داده های بیمه ای
- منابع داده

برخی از منابع مفید

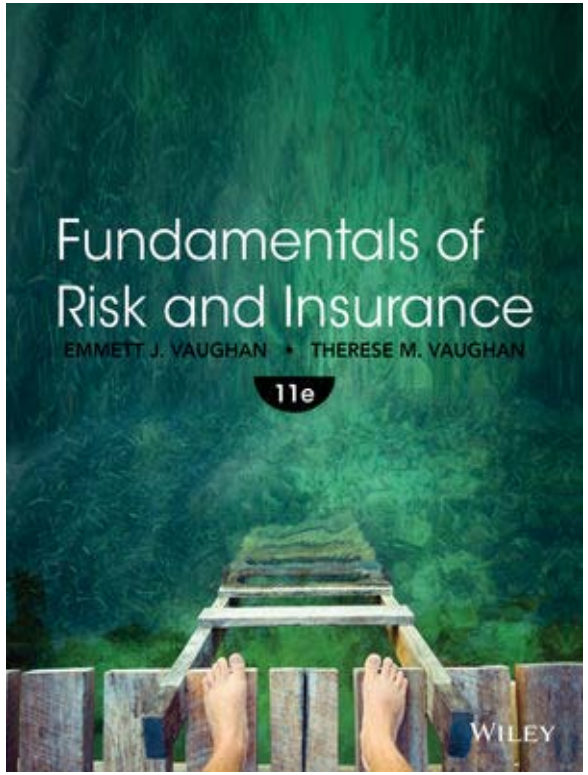

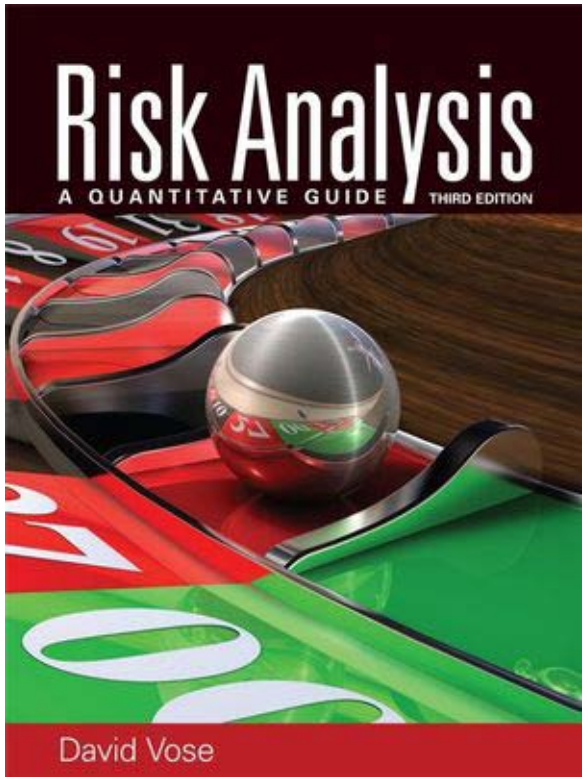

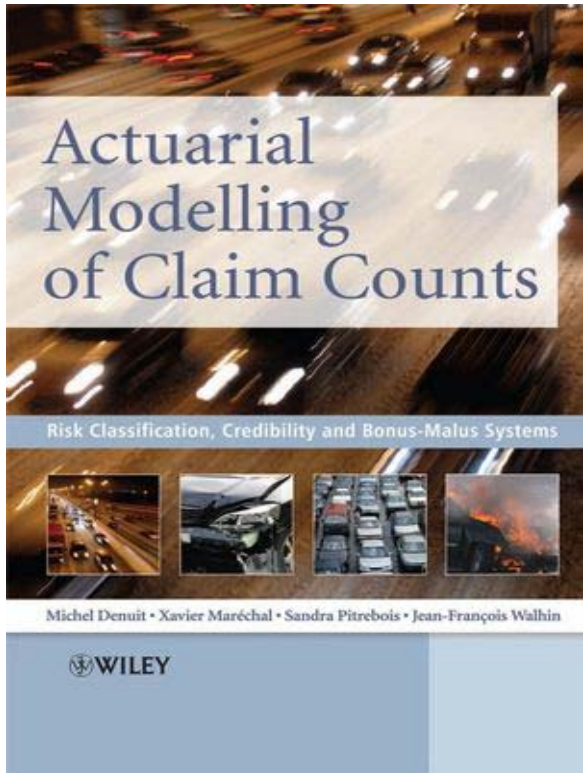

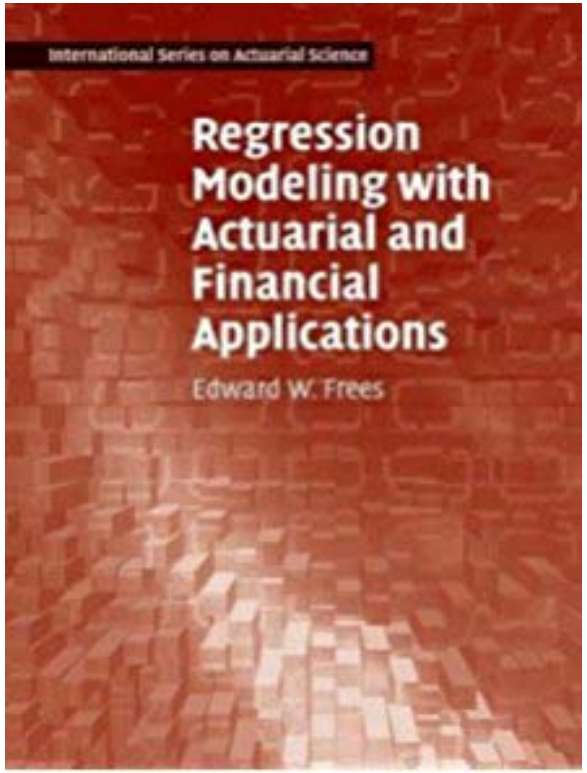

برخی از منابع مفید

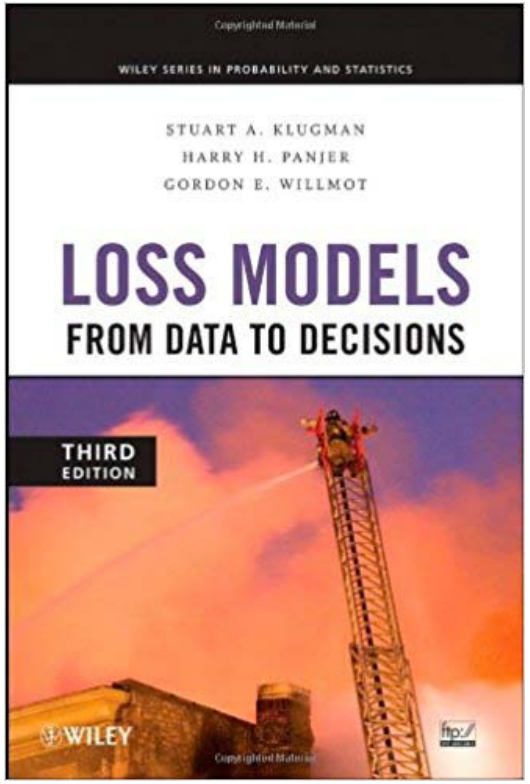

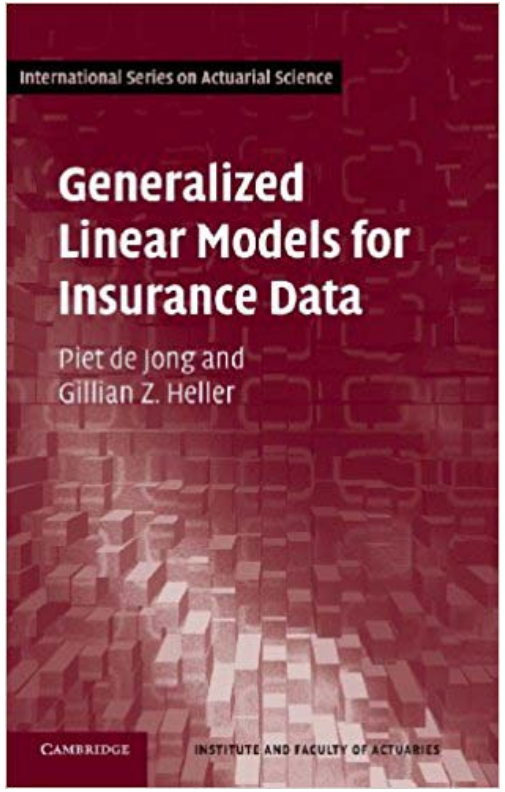

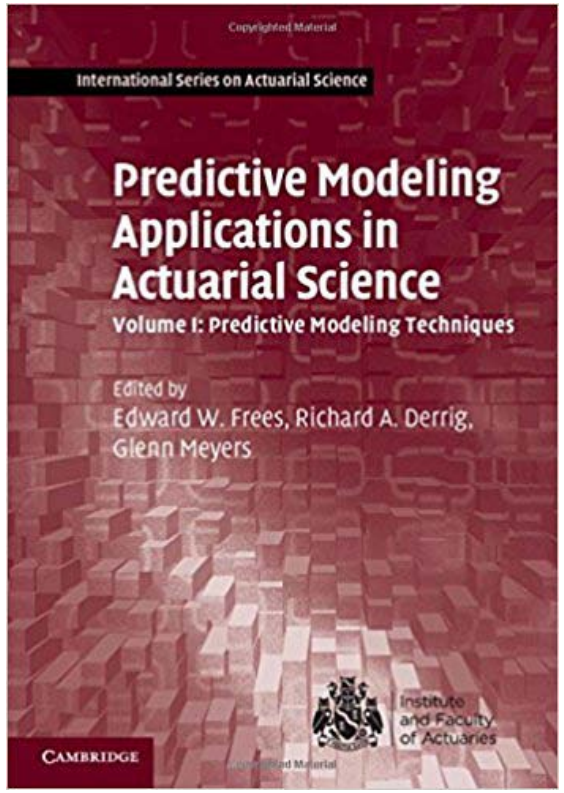

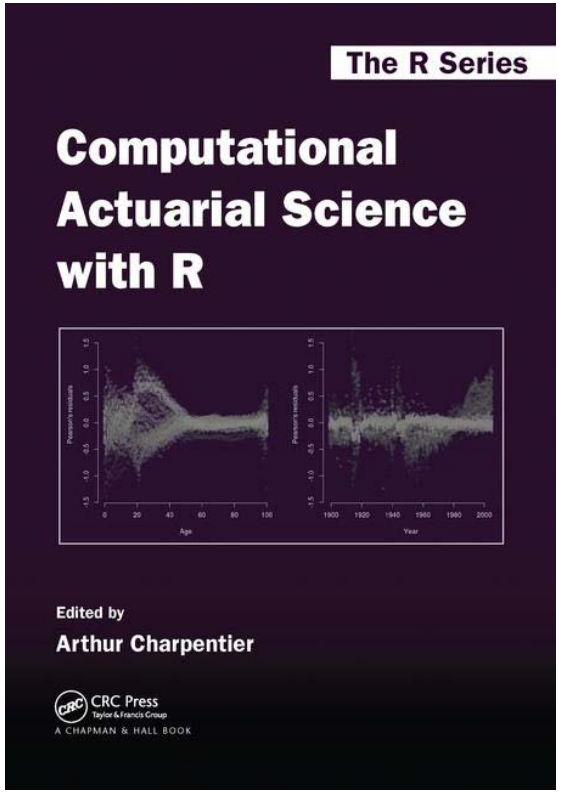

مقدمه—ریسک چیست؟

- در علوم مختلف، دارای تعریف متفاوتی است؛ اما وجوه مشترک همه تعریف‌ها:
  - توام با عدم قطعیت و
  - درجه‌ای از زیان است.
- در برخی منابع شرایطی که در آن امکان انحراف منفی از نتیجه مطلوب (مورد انتظار) وجود دارد را ریسک نامیده اند.

مقدمه– انواع ریسک

- از لحاظ ارزش
  - مالی: دارای پیامد مالی قابل تقویم به ارزش پولی
  - غیرمالی: غیرقابل تبدیل به ارزش پولی- آثار هنری
- علت وجودی
  - ایستا: به دلیل تغییر شرایط طبیعی یا رفتار بد دیگران
  - پویا: به دلیل تغییرات در شرایط اقتصادی، مثل نرخ ارز، نرخ تورم، قیمت و ...
- جمعیت دربرگیرنده
  - خاص: ریسک‌های فردی- بر عده ی کمی اثر می گذارد.
  - عام: ریسک‌های گروهی- بر عده ی زیادی اثر می گذارد- سیل و زلزله و ...
- پیامدهای ممکن
  - خالص: ریسک‌های که منجر به خسارت یا عدم خسارت هستند.
  - سوداگرایانه: پیامد آن سود، خسارت یا عدم خسارت است.

مقدمه– واژگان مشابه ریسک

- Peril (علّت خسارت)

آتش سوزی، تندباد، تگرگ، سرقت

- Hazard (مخاطره)

شرایطی که ممکن است شانس خسارت خطر مفروض را ایجاد کرده یا آن را افزایش دهد

- مخاطره فیزیکی (Physical Hazard): افزایش احتمال خسارت به دلیل شرایط نامناسب فیزیکی مثل: نوع سازه، محل دارایی، کاربری ساختمان
- مخاطره اخلاقی (Moral Hazard): تمایل به رفتار متقلبانه بیمه گذار، ایجاد خسارت عمدی یا بزرگ جلوه دادن خسارت برای دریافت غرامت بیشتر
- مخاطره روحی (Morale Hazard): اقدامی که باعث شود در حضور بیمه خسارت افزایش یابد. بی توجهی و بی دقتی به دلیل وجود بیمه
- مخاطره قانونی (Legal Hazard): افزایش شدت و فراوانی خسارت به دلیل قانون گذاری

مقدمه– برخورد با ریسک

- **کنترل ریسک:**
  - اجتناب از ریسک
  - کاهش ریسک

تامین مالی ریسک:

نگهداری ریسک

اشتراک ریسک

انتقال ریسک (بیمه)

مقدمه– مدیریت ریسک

- مفهوم مدیریت ریسک به صورت علمی از دهه‌ی ۱۹۵۰ میلادی به بعد وارد ادبیات مسائل مربوط به ریسک شده است.
- استانداردهای متعددی در مورد رویه‌ها و نحوه به کارگیری آن‌ها تهیه شده است:
  - استاندارد ISO31000 2009
  - استاندارد IRM/Alarm/AIRMIC 2002
  - استاندارد ISO/IEC 31010:2009

مقدمه– استاندارد IRM/Alarm/AIRMIC 2002

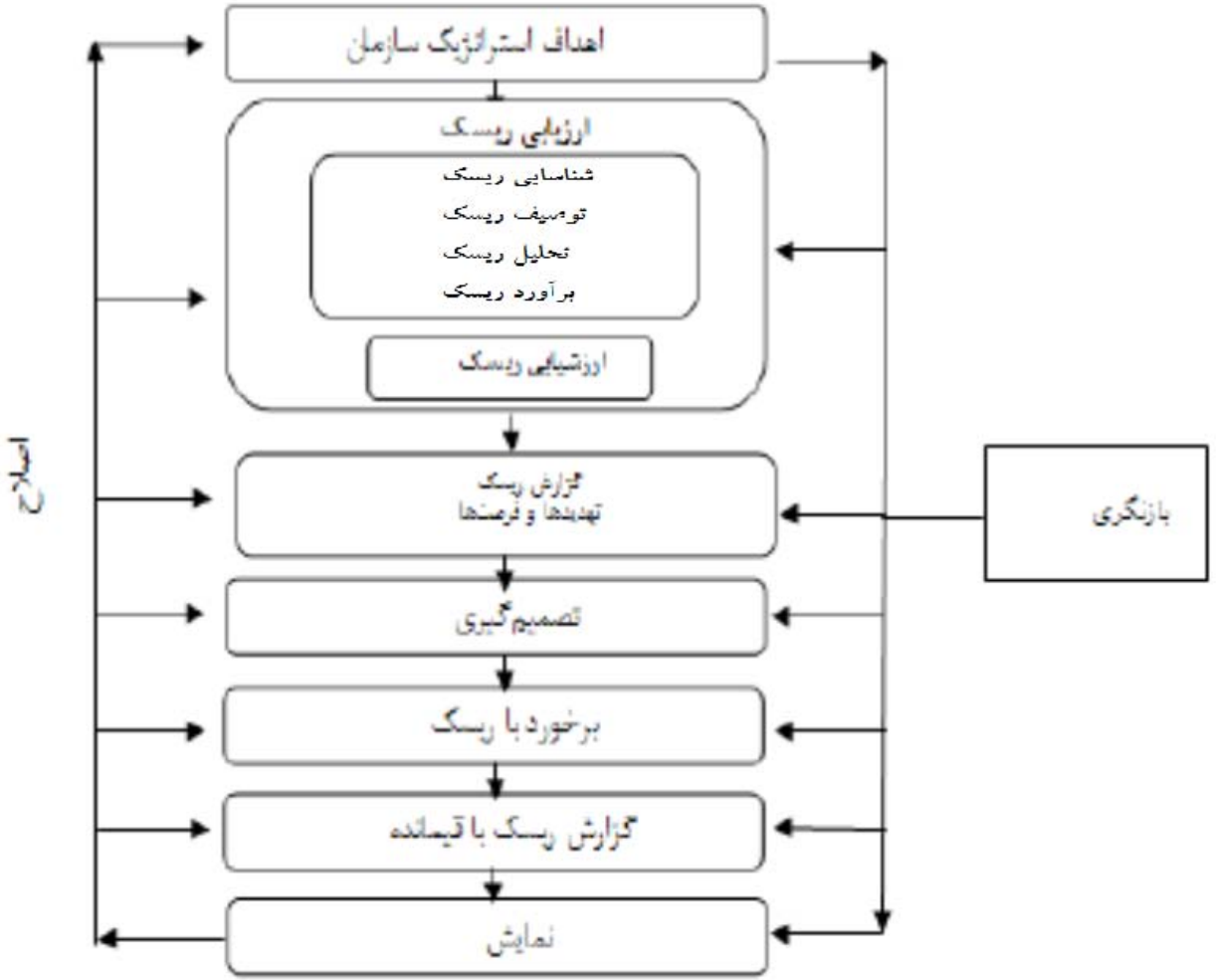

مقدمه– ارزیابی ریسک

- مجموعه روش هایی که برای شناسایی، تحلیل و ارزشیابی ریسک به کار می روند.
- هسته اصلی مدیریت ریسک است.
- روش‌های مختلفی برای ارزیابی ریسک مطرح است.

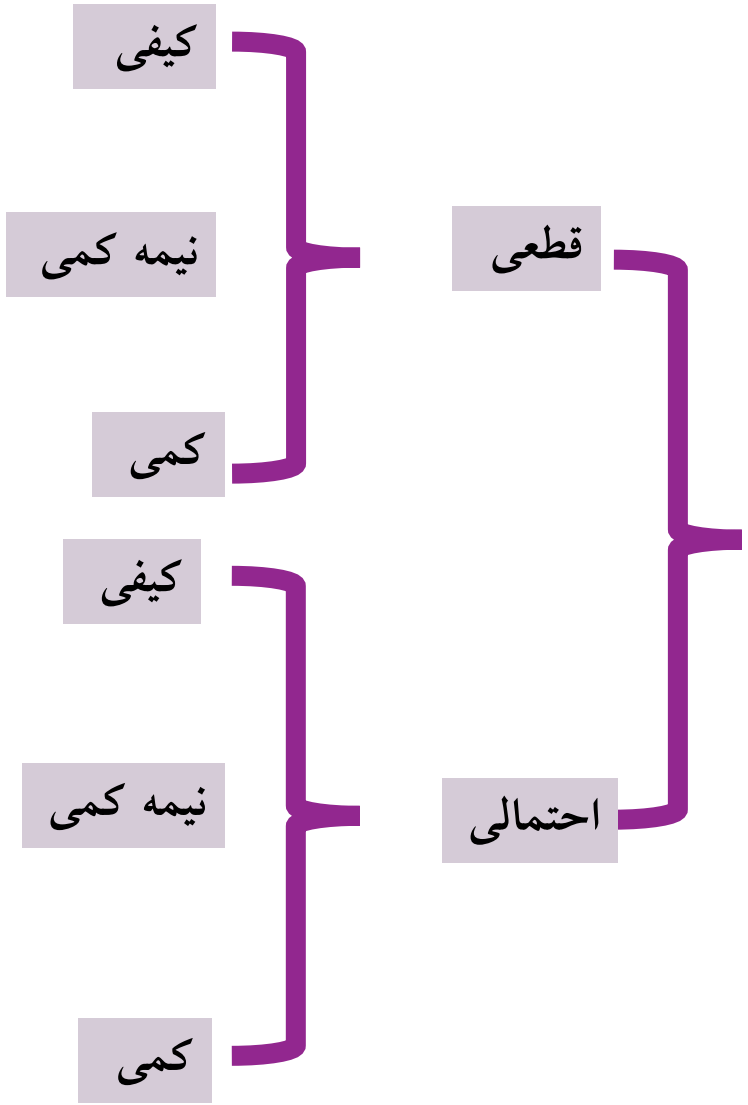

مقدمه– شناسایی ریسک

- ✓پرسش نامه های تحلیل ریسک
- ✓چک لیست ریسک ها و خسارات
- ✓چک لیست بیمه نامه ها
- ✓فلوچارت ها
- ✓تحلیل صورت های مالی
- ✓بازرسی فیزیکی
- ✓مصاحبه با مدیران و کارمندان
- ✓رویکردهای ترکیبی

مقدمه– روش‌های توصیف و تحلیل ریسک

- روش احتمال-تاثیر (P&I)

احتمال	خیلی زیاد	۶	۷	۸	۹	۱۰
	زیاد	۵	۶	۷	۸	۹
	متوسط	۴	۵	۶	۷	۸
	کم	۳	۴	۵	۶	۷
	خیلی کم	۲	۳	۴	۵	۶
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
		تاثیر				

	زیاد
	متوسط
	کم

مقدمه– روش‌های توصیف و تحلیل ریسک

- روش حالات خطا و تجزیه و تحلیل اثرات آن(FMEA)

مولفه	مقدار اولویت از کم به زیاد									
فراوانی وقوع	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
شدت وقوع	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
شانس کشف	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰

شانس کشف× شدت وقوع × فراونی وقوع=عدد اولویت ریسک(RPN)

مقدمه– روش‌های توصیف و تحلیل ریسک

- روش‌های کمی: این روش‌ها مبتنی بر توزیع‌های احتمال و معیارهای آماری مختلفی است که تحت عنوان معیارهای ریسک معرفی شده‌اند. مانند:
  - انحراف معیار
  - مقدار در معرض ریسک
  - مقدار مورد انتظار دمی

ملزومات بیمه

علوم انسانی:

- ✓ اقتصاد،
- ✓ جمعیت شناسی،
- ✓ علوم سیاسی و اجتماعی،
- ✓ مدیریت
- ✓ روانشناسی،
- ✓ حقوق

علوم پایه و فنی:

- ✓ آمار و احتمال،
- ✓ بیمه و مالی،
- ✓ ریاضیات،
- ✓ علوم کامپیوتر

بیم سنجی (Actuarial science) چیست؟

- ✓ علم محاسبات فنی بیمه (ارزیابی ریسک)، با در نظر گرفتن عدم قطعیت موجود در ریسک‌های بیمه‌پذیر،

بیم سنج، اکچوئر (Actuary) کیست؟

- ✓ کسی که دانش بیم سنجی دارد و فعالیت‌های آن را انجام می‌دهد.

انواع اکچوئری ها:

اکچوئری ارزیاب: اطمینان بخشی به شرکت‌های بیمه در ایفای تعهداتشان است.

اکچوئری مالی: تعیین میزان سرمایه مورد نیاز شرکت‌های بیمه و تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌ها

اکچوئری بازاری: در بخش‌های فروش محصول، تعامل با مشتریان، مدیریت فرآیندها و توسعه استراتژی‌ها

انواع داده های بیمه ای

- داده‌های داخلی بیمه‌گر
  - ✓پایگاه داده بیمه نامه
  - ✓پایگاه داده خسارت
  - ✓پایگاه داده الحاقیه
  - ✓اطلاعات حسابداری
- داده های خارجی
  - ✓داده‌های صنعت بیمه
  - ✓سوابق نرخ رقبا
  - ✓داده‌های خارج از بیمه

- تجمیع داده‌ها:
  - ✓تجمیع سال تقویمی
  - ✓تجمیع خسارات سال حادثه‌ای
  - ✓تجمیع سال بیمه‌نامه‌ای
  - ✓تجمیع سال گزارشی

داده های داخلی– پایگاه داده بیمه‌نامه

- پایگاه داده بیمه نامه
  - رکورد : اطلاعات تک تک بیمه نامه ها یا زیرگروهی از بیمه نامه ها
  - فیلد: اطلاعات مربوط به رکوردها – متغیرهای توضیحی

- اطلاعات بیمه نامه برای رشته های مختلف با توجه به معرض خطر متفاوت است:
- مثال: آتش سوزی منازل مسکونی هر رکورد برای هر خانه ای که به مدت یک سال یا کمتر یا بیشتر بیمه شده است
- در بیمه اتومبیل شخصی هر رکورد برای هر پوشش یا هر رکورد برای یک راننده است.
- مثلاً اگر بیمه نامه ای ۲ راننده را برای ۲ خودرو با ۶ پوشش بیمه کند می تواند شامل ۲۴ رکورد باشد.

پایگاه داده بیمه نامه– انواع فیلدها

- شناسه بیمه نامه
  - شماره بیمه نامه
  - شماره سریال بیمه نامه
- شناسه ریسک
- تاریخ ها
  - تاریخ صدور بیمه نامه
  - تاریخ شروع بیمه نامه
  - تاریخ پایان بیمه نامه
  - مدت بیمه نامه
- حق بیمه
  - حق بیمه کل
  - حق بیمه مربوط به هر پوشش
  - حق بیمه فنی
  - میزان فرانشیز

- معرض خطر
  - معرض خطر صادره
  - معرض خطر صادره هر پوشش
- مشخصه ها
  - متغیرهای نرخ گذاری
  - متغیرهای بیمه گری
  - **اطلاعات بیمه گذار**: سن، جنسیت، محل زندگی (استان، شهر، کدپستی)، تحصیلات، سابقه رانندگی و ...
  - **اطلاعات نماینده**: کد نماینده، شهر، استان، میزان تحصیلات، سن و ...
  - **انواع تخفیفات**: شامل بیمه نامه و مبالغ تخفیف

پایگاه داده بیمه نامه– انواع فیلدها

- متغیرهای نرخ گذاری

رشته عمر: سن، جنسیت، فعالیت ها، سوابق بیماری، سوابق مصرف دخانیات و ...

حوادث: نوع پوشش، طبقه شغلی، محل زندگی، فعالیت های فوق برنامه یا ورزشی، وسیله نقلیه تردد

رشته اتومبیل: سال ساخت خودرو، سیستم، نوع خودرو، کاربری، سیلندر و ...

رشته آتش سوزی: کاربری، نوع سازه، تعداد طبقات، نوع سیم کشی، تجهیزات اطفاء حریق

پایگاه داده خسارت

- در پایگاه داده هر رکورد مربوط به یک تراکنش پرداخت خسارت است.
- خسارات مربوط به پوشش های چندگانه یا علل خسارت چندگانه است.

پایگاه داده خسارت– انواع فیلدها

- **شناسه بیمه نامه**
  - شماره بیمه نامه
  - شماره سریال بیمه نامه
- **شناسه ریسک:** اگر در یک بیمه نامه چند ریسک بیمه شده باشد، خسارت مربوط به کدام ریسک است.
- **شناسه خسارت**
  - شماره پرونده خسارت
  - شماره سریال خسارت
- **شناسه مدعی خسارت:** شناسه مربوط به هر خسارت دیده در یک ادعای خسارت خاص
- **تاریخ ها**
  - تاریخ وقوع خسارت
  - تاریخ اعلام و تشکیل پرونده
  - تاریخ پرداخت خسارت برای هر رکورد

پایگاه داده خسارت– انواع فیلدها

- وضعیت خسارت
  - کارشناسی شده
  - در حال تسویه
  - پرداخت (تسویه) شده
  - غیرقابل پرداخت (تقلب و تخلف)
- تعداد خسارت
- مبلغ خسارت
  - خسارت پرداخت شده
  - مبلغ خسارت کل
  - مبلغ ارزیابی شده
  - مبلغ معوق
  - مبلغ بازیافت
- هزینه ارزیابی خسارت
- مشخصه های خسارت
  - علت خسارت
  - از محل کدام پوشش
  - اطلاعات پزشکی مربوط به خسارت
  - نوع خسارت: مالی، جانی

پایگاه داده الحاقیه– انواع فیلدها

- نوع الحاقیه
  - الحاقیه اضافی
  - الحاقیه برگشتی
- علت الحاقیه
- توضیحات الحاقیه

❖سایر اطلاعات داخلی

- اطلاعات حسابداری
  - حقوق و دستمزد کارکنان و مدیران
  - هزینه های بیمه گری و ULAE
- هزینه های بیمه گری
  - هزینه های عمومی- اداری: هزینه آب و برق و گاز، نگهداری ساختمان و نوشت افزار
  - هزینه کارمزد
  - مالیات
  - دستمزدها
  - تبلیغات

داده های محدود شده

- در صورتی که داده ها مطلوب یا کـافی نباشـند، اکچـوئری قضـاوت خود را به کار می گیرد یا از نظر خبرگان برای برآوردها اسـتفاده مـی کند.

برخی از داده‌های خارج از بیمه

- داده های اقتصادی: نرخ تورم، نرخ رشد، نرخ ارز، شاخص قیمت مصرف کننده و ...
- داده های جمعیت شناسی- جغرافیایی: جمعیت شهرها و استان ها، هرم سنی ، موالید، فوت، مهاجرت و ...
- اطلاعات راهنمایی رانندگی: تعداد تصادفات، فوت و جرح در کشور و جاده ها و ...
- اطلاعات وزارت بهداشت: آمار مربوط به بیماری ها در کشور، شاخص های سلامت، نرخ ابتلاء به بیماری ها
- اطلاعات نیروی انتظامی و قوه قضائیه: آمار سرقت در مناطق مختلف، آمار جرم و ...
- اطلاعات هواشناسی: شاخص های آب و هوایی،

دسترسی به داده

- بیمه مرکزی ج.ا.ا: www.centinsur.ir

دسترسی به داده

- مرکز آمار ایران: www.amar.org.ir

آمار برحسب موضوع

- **آموزش**
- **انرژی**
- **بازرگانی، رستوران و هتلداری** (جدول‌های آماری)
- **جمعیت** (برآورد و پیش‌بینی)
- **حساب‌های ملی** (جدول‌ها، نشریات و سامانه حساب‌های ملی)
- **حمل و نقل، ارتباطات و انبارداری**
- **ساختمان و مسکن** (سامانه پروانه‌های ساختمانی)
- **شاخص‌های قیمت**
- **صنعت و معدن**
- **فرهنگ و گردشگری**
- **کشاورزی، جنگلداری و شیلات**
- **نیروی انسانی**
- **هزینه و درآمد خانوار** (داده‌های خام)
- **کلیات** (نشریاتی که شامل تمام گروه‌های موضوعی بالا می‌باشند.)

* تمامی گروه‌های بالا به استثنای گروه "کلیات" شامل بخش‌های نگاه کلی، تعاریف و مفاهیم، طرح‌های آماری و سری‌های زمانی مرتبط با هر موضوع می‌باشند.

گزارش‌ها و جدول‌های آماری

- **پایگاه اطلاعات آماری** (جداول آماری سرشماری‌های نفوس و مسکن، کارگاه‌های صنعتی، گردشگران ملی، شاخص کالاها و خدمات، کشتار دام، هزینه و درامد، مقدار انرژی در کارگاه‌های صنعتی در قالب‌های Word، Excel و PDF)
- **سری‌های زمانی** (جداول آماری براساس تقسیم‌بندی موضوعی)
- **گزیده اطلاعات آماری** (چکیده‌ها و گزارشات آماری در قالب فایل‌های PDF از سال ۱۳۸۸ تا کنون براساس تقسیم‌بندی سالانه)
- **شاخص‌های کلیدی**
  - **کل کشور** (۱۴ شاخص کلیدی در سطح کشور)
  - **استان** (۶ شاخص کلیدی در سطح استان)
- **MDG** (شاخص‌های اهداف توسعه هزاره جمهوری اسلامی ایران در قالب جداول HTML از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳)
- **ICPD** (شاخص‌های کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه در قالب جداول HTML از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۳)
- اینفوگرافیک (داده‌های تصویری)

نتایج سرشماری‌ها

- **نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن** (جداول، نشریات، داده‌های خام و نقشه‌های موضوعی)
- **نتایج سرشماری عمومی کشاورزی** (جداول و نشریات)
- **نتایج سرشماری عشایر کوچنده** (جداول و نشریات)
- **نقشه دهستان‌ها**

نشریات

- **آرشیو نشریات مرکز** (نشریات مرکز در قالب PDF از سال ۱۳۸۷ تاکنون)
  - **سالانه**
  - **موضوعی**
- **پایگاه اطلاعاتی نشریات** (نشریات مرکز در قالب جداول HTML از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۷)
- **کتابخانه دیجیتال** (نشریات الکترونیکی مرکز در قالب PDF براساس تقسیم‌بندی موضوعی)
- **سالنامه‌های آماری** (سالنامه‌های آماری کشور و استان‌ها از سال ۱۳۵۲ تاکنون)

دسترسی به داده

- بانک مرکزی ج.ا.ا: www.cbi.ir

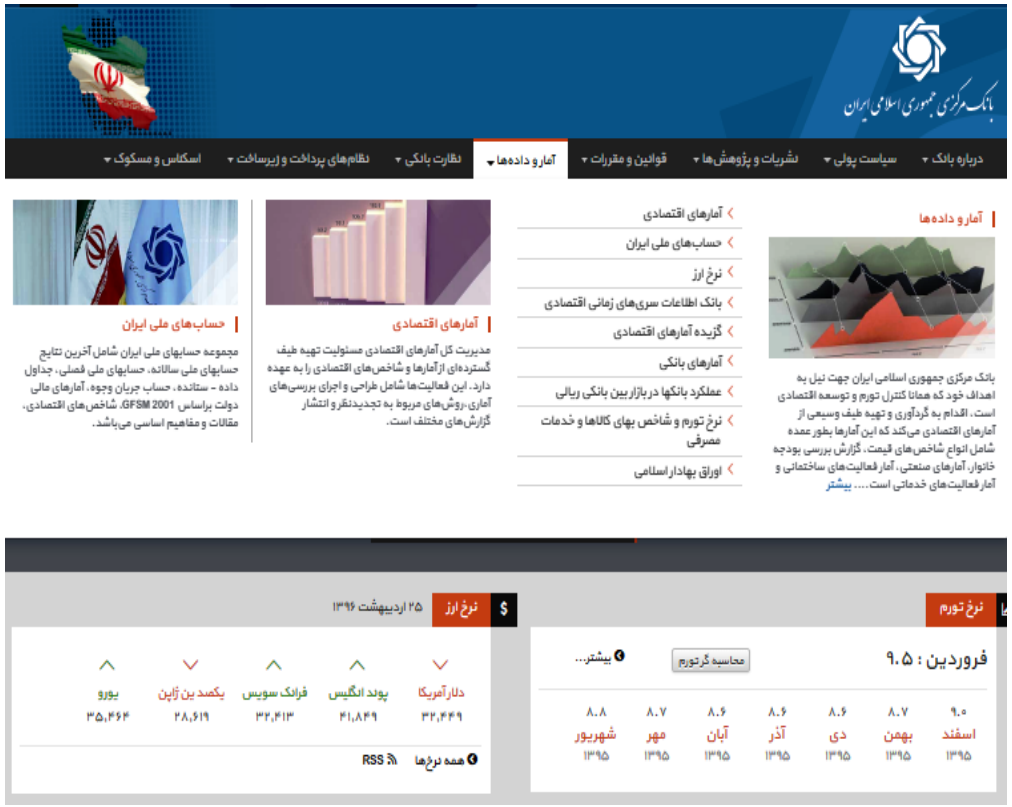

دسترسی به داده

- سازمان ثبت احوال کشور: www.sabteahval.ir